

Vergaderjaar 2011–2012

29 683

Dierziektebeleid

Nr. 115

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 januari 2012

De vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie¹ heeft op 14 december 2011 overleg gevoerd met staatssecretaris Bleker van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie over:

- **de brief van de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie d.d. 9 december 2011 over import van stro uit Turkije (29 683, nr. 107).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
Van der Ham

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
Franke

¹ Samenstelling:

Leden: Dijkzma (PvdA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Koopmans (CDA), Van der Ham (D66), voorzitter, Smeets (PvdA), Samsom (PvdA), Paulus Jansen (SP), ondervoorzitter, Jacobi (PvdA), Koppejan (CDA), Graus (PVV), Thieme (PvdD), Gesthuizen (SP), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Van Tongeren (GroenLinks), Ziengs (VVD), Braakhuis (GroenLinks), Gerbrands (PVV), Lodders (VVD), Van Vliet (PVV), Dijkgraaf (SGP), Schaart (VVD), Verhoeven (D66) en Van der Werf (CDA).

Plv. leden: Jadnanansing (PvdA), Elias (VVD), Blanksma-van den Heuvel (PvdA), Koolmees (D66), Dijkers (PvdA), Dekken (PvdA), Irrgang (SP), Groot (PvdA), Holtackers (CDA), Tony van Dijk (PVV), Ouwehand (PvdD), Van Gerven (SP), Schouten (ChristenUnie), Van Gent (GroenLinks), Leegte (VVD), El Fassed (GroenLinks), De Mos (PVV), Taverne (VVD), Van Bommel (PVV), Van der Staaij (SGP), Houwers (VVD), Van Veldhoven (D66) en Ormel (CDA).

Voorzitter: Van der Ham
Griffier: Schüssel

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Graus, Van der Ham, Jacobi, Koopmans, Snijder-Hazelhoff en Van Veldhoven,

en staatssecretaris Bleker van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Welkom bij dit algemeen overleg over Turks stro, dat inderhaast is ingepland vanwege nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. Dit overleg is aangevraagd door mevrouw Snijder, de heer Koopmans en mevrouw Jacobi. We zullen proberen om dit overleg vlug af te ronden, zodat iedereen zich naar de plenaire zaal kan spoeden voor het VAO over de Landbouw- en Visserijraad.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. U hebt mij vandaag al vele uren horen spreken op gematigde toon, maar die toon ga ik nu echt veranderen. Ik kan namelijk niet anders dan concluderen dat er in deze kwestie op enig niveau geweldig is geblunderd. En dat met heel grote risico's. De VVD-fractie heeft in de landbouwdebatten die we maandelijks voeren herhaaldelijk gezegd: wees nu toch voorzichtig, let op en kijk naar wat er om ons heen gebeurt; let op, want overal waaiert het MKZ-virus rond! Hoe is het, terwijl zelfs op Europees niveau is afgesproken dat geen stro uit Turkije mag worden ingevoerd, mogelijk dat de nVWA dat toch heeft toegestaan? Ik kan namelijk niet anders concluderen uit de stukken die ik heb gezien. Dat is het beeld dat is ontstaan. Ik wil daar opheldering over. Hoe is het mogelijk dat de VWA zo'n fout heeft gemaakt, met zulke grote risico's?

Uit de brief die wij vrijdag hebben ontvangen, leid ik af dat het verboden was en dat de importeurs eigenlijk de schuldigen zijn. Uit allerlei andere stukken is mij inmiddels echter duidelijk geworden dat dit geen correcte weergave is.

De staatssecretaris heeft gelukkig ook geconstateerd dat het niet juist is om dit te betalen uit het Diergezondheidsfonds. Want ja, wie heeft uiteindelijk de fout gemaakt?

Is onderzoek bij de desbetreffende bedrijven voldoende? Moet er niet geblokkeerd worden? We weten namelijk niet wat de stand van zaken is. Hoe staat het met het importeren van nuchtere kalveren? Lopen we daar ook risico mee?

De heer **Koopmans** (CDA): Voorzitter. Ik heb een mailwisseling voor mij liggen. Ik zal geen namen noemen. De eerste mail is gericht aan iemand op de meldkamer van de nVWA: Geachte ..., wij stelden per telefoon de volgende vraag aan u. Onze klant wil containers met stro in pakken importeren uit Turkije.

In de volgende mail staat het antwoord: Geachte heer ..., hierbij bevestigt de nVWA het antwoord dat wij u al eerder hebben gegeven. Voor de import van stro uit Turkije is geen fyto-sanitair certificaat vereist. Dat is niet nodig voor dood plantenmateriaal van een graangewas zoals stro.

Voorzitter, ik kom net van een bijeenkomst van de glastuinbouw in Nederland. Daar stond een hele sector eigenlijk te janken, omdat een Hamburgse senator een foute opmerking heeft gemaakt. Er was ergens een probleem. En wat doen wij in Nederland? Onze eigen diensten zitten te sukkelen. Men had op die vraag moeten antwoorden: u mag het niet eens importeren! Maar dat staat er niet. Die mail, en dat vind ik nog het meest vervelend, is van 5 oktober. Het is nu 22 december.

Ik heb een aantal vragen aan de staatssecretaris. Hoe kan dit? Wat gaat hij doen om dit te voorkomen en welke maatregelen heeft hij daartoe genomen? Wat gebeurt er met de vergoeding van de schade? Die kosten

moeten niet bij de handelaren en de mensen eromheen terecht komen. De vergoeding kan toch niet uit het gezondheidsfonds komen? Dat gaan we toch niet collectief doen? Dat moet uit de begroting; het is niet anders. Ik vraag de staatssecretaris om scherp antwoord te geven, want zijn diensten moeten beter presteren dan zij in dit geval hebben gedaan.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. Dit soort risico's moeten we heel serieus nemen. Daarom heb ik een aantal kritische vragen aan de staatssecretaris. Hoe kan het dat een dergelijke fout gemaakt is en hoe voorkomen we die? Hoe kan het dat er al 98 containers waren verwerkt voordat er een akkoord was gegeven door de Nederlandse douane? Hoe kan dat, zeker in het licht van het importverbod?

Het stro heeft natuurlijk geen pootjes. Wie heeft geprobeerd het stro te importeren en hoe wordt die partij, die ook op de hoogte had moeten en kunnen zijn van het feit dat het verboden is om deze stro in België en Nederland te importeren, deelgenoot gemaakt van de oplossing van het probleem?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Het meeste is al gezegd. Van de 157 containers die via Antwerpen zijn ingevoerd, heeft men er 59 kunnen tegenhouden. Is echt alles intussen opgespoord? Nog belangrijker zijn de lessons learned. Waar zitten zodanige gaten dat er, toen door de importeurs is gevraagd of er fyto-sanitair onderzoek nodig was, werd gezegd dat dit niet nodig was, en dat bovendien niet is gezegd dat het stro eigenlijk helemaal niet geïmporteerd mocht worden, met alle gedonder van dien? Wat is op dit moment de stand van zaken? Is het lek boven water? Hoe gaan we dit borgen? Er zijn materieelinhoudelijke sores: alle stro moet worden opgespoord en weggehaald, hygiënemaatregelen moeten worden toegepast en de zaak moet op orde gehouden worden. Hoe gaan we die sores tot een einde brengen en hoe gaan we die financieel oplossen?

Staatssecretaris **Bleker**: Voorzitter. Er zijn meerdere fouten gemaakt. In de eerste plaats had een importeur, maar dat kun je hem misschien niet verwijten, mogelijksterwijs moeten weten dat het niet mogelijk is om Turks stro te importeren. Ik zeg er nogmaals bij dat dit misschien het minst verwijtbare is. In de tweede plaats hadden de Belgische autoriteiten in de haven van Antwerpen bij vaststelling van de inhoud en de herkomst van de containers moeten vaststellen dat dit spul Europa überhaupt niet in mag. Het spul mag gewoon Europa niet in. In de derde plaats heeft, in zekere zin door toeval, een Nederlandse douanefunctionaris actie ondernomen. Normaal gesproken moet het zo gaan dat in België de controle plaatsvindt en dit punt daar wordt getackeld. Vervolgens is de fout gemaakt in de informatie naar de importeur toe. Door de nVWA had gezegd moeten worden: helemaal niks fyto-sanitaire of wat voor onderzoeken dan ook; het komt uit Turkije dus het had überhaupt niet bij u in de buurt mogen zijn!

Dat is een aaneenschakeling van fouten, waaronder dus ook een fout binnen de nVWA. Dat is zo klaar als een klontje.

De heer **Koopmans** (CDA): Wat mij niet bevalt aan dit antwoord, is dat de staatssecretaris begint met: de strohandelaar had het moeten weten. Die heeft het hem gevraagd! Daar moet de staatssecretaris dus niet mee beginnen, ook niet naar zijn diensten toe. Dat meen ik oprecht. De staatssecretaris moet met zijn eigen diensten beginnen. En daarna praten we wel over die handelaren.

Staatssecretaris **Bleker**: Ik heb ook gezegd: het minst verwijtbaar. Hij of zij heeft het gevraagd en daar had een correct antwoord op moeten komen. Dat is er niet gekomen. Klaar.

Hoe dan verder te handelen? Wat geblokkeerd kon worden is vervolgens geblokkeerd, en wat getraceerd kon worden is getraceerd. Dat heeft een week of drie geduurd. In die periode heeft ook een risicobeoordeling plaatsgevonden. Die luidt als volgt: de kans dat het een insleep van een dierziekte is, is uiterst klein, maar als dit het geval is zijn de gevolgen groot.

Om die reden is gekozen voor de variant van traceren, blokkeren en vervolgens onderzoek verrichten op de bedrijven waar dit spul naartoe is gegaan.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Blokkeren?

Staatssecretaris **Bleker**: Ja, een deel van de containers is geblokkeerd. Van het onderzoek is inmiddels een eerste resultaat beschikbaar. Op 15 november zijn de eerste containers geblokkeerd. Op 9 december zijn de maatregelen bekendgemaakt en in de drie tussenliggende weken is een risicobeoordeling uitgevoerd en zijn de afleveradressen van het stro getraceerd. De namen en adressen van de 90 veehouderijbedrijven zijn inmiddels bekend. Er is direct opgetreden.

Op dit moment is de situatie als volgt. De tracering is vandaag afgelopen. Het gaat om 2 Nederlandse importeurs en 28 fouragebedrijven, handelaren, bij wie nog 5 ton stro in bezit was en 130 veehouderijbedrijven, waarvan er 12 direct stro geleverd hebben gekregen en 118 indirect via fouragebedrijven. De leveringen zijn vooral in Noord-Nederland gedaan. De tracering is vandaag definitief en het stro zal voor de kerst bij alle bedrijven zijn opgehaald. Ook zal voor de kerst bij alle bedrijven een klinische inspectie zijn uitgevoerd. Tot en met vandaag is bij 34 bedrijven stro opgehaald en is bij 10 bedrijven de klinische inspectie afgerond. Alle dieren, inclusief kalveren, worden gecontroleerd. Het stro is niet gegaan naar bedrijven met vleeskalveren, alleen naar melkveebedrijven.

Ik ga nu in op de aansprakelijkheid en de dekking. De fout is gemaakt. Onze instanties hadden moeten melden dat dit stro niet toelaatbaar was voor Europa, niet in de handel mocht worden gebracht en helemaal niet op Europese bodem mocht komen. Die fout is gemaakt en dat betekent dat wij nu op een nette manier met de gedupeerden, de handelaren, zullen bezien hoe wij hebben te handelen. Daar wil ik echter nu niet heel concreet op ingaan; het is ook een kwestie van juridische aansprakelijkheid en dat soort dingen.

De **voorzitter**: We gaan direct door met de tweede termijn van de Kamer.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. Ik kan me voorstellen dat de staatssecretaris dit soort antwoorden geeft, maar ik vind dit echt shocking! Er is hier op 5 oktober stro binnengekomen dat hier niet had mogen zijn. Mijn buurman zei het al; het is nu half december. Welke risico's hebben we hiermee gelopen? De staatssecretaris zegt dat het risico klein is, maar elk risico om besmetting op te lopen is groot. Er zijn twee maanden voorbijgegaan. Ik kan me voorstellen dat je dingen moet traceren, maar dat nu nog maar bij 34 bedrijven stro is weggehaald en de klinische verschijnselen zijn gecontroleerd, kan niet. Alle hens aan dek! Ik heb het hele verhaal van de MKZ hier in de Kamer meegemaakt.

Misschien ben ik daardoor wat emotioneler, maar het is niet te filmen wat ons boven het hoofd had kunnen hangen. Laten we hopen dat het allemaal niet waar is. De Europese Commissie heeft niet voor niets de maatregel afgekondigd dat je zaken uit Turkije niet mag importeren! Laat ik maar ophouden.

De heer **Koopmans** (CDA): Voorzitter. Ik heb dezelfde boosheid, want ik ben helemaal niet tevreden met de antwoorden. De staatssecretaris geeft namelijk geen antwoord op alle vragen die ik heb gesteld. Hij geeft geen

antwoord op de vraag wat hij gaat doen om ervoor te zorgen dat dit gesukkel niet nog een keer voorkomt! Dat is namelijk wat er aan de hand is. Er is een verkeerd antwoord gegeven en daarna is er veel te lang nagedacht en ik-weet-niet-wat allemaal gebeurd. Ik weet van alles dat er is gebeurd, maar het duurt allemaal veel te lang. Dit zijn situaties waarin Nederland en de Nederlandse overheid grote, maar dan ook grote risico's lopen! We hebben van de zomer een les gehad die zo pijnlijk was dat de staatssecretaris hier in de Kamer naar zijn mensen toe en naar de Nederlandse samenleving toe hoort uit te stralen wat hij gaat doen en dat hij ervoor zal zorgen dat al zijn diensten niet meer zulke fouten gaan maken. Hij hoort uit te stralen welke maatregelen hij daartoe neemt en welke afspraken hij in EU-verband heeft gemaakt om ervoor te zorgen dat dit niet meer voorkomt! De staatssecretaris heeft namelijk nog niet eens gezegd dat dit de tweede partij stro is die binnen is! Dat heeft hij nog niet eens verteld!

Dan is er nog een laatste vraag die ook niet is beantwoord. Ik wil dus graag antwoord hebben op al deze punten. We hebben in een persbericht gelezen dat het anders wordt betaald, maar ik wil hier in de Kamer horen dat de rijksoverheid het betaalt uit de rijksbegroting.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. Een risico bestaat natuurlijk uit de kans dat iets gebeurt vermenigvuldigd met de impact als het gebeurt. In die zin is er echt sprake van een risico. We moeten dat dus niet onderschatten. In die zin deel ik de opmerkingen die hierover door mijn collega's zijn gemaakt. Ik vraag de staatssecretaris of hij niet alleen wil kijken naar de oplossing van dit probleem, maar er ook naar wil kijken of de persoon die deze fout heeft gemaakt, wellicht vaker dit soort fouten heeft gemaakt of dat dit wellicht vaker is gebeurd via de route België. Nu heeft een Nederlandse douanier het toevallig opgemerkt, maar hoe voorkomen we dat er gaten zitten in het systeem? Laten we niet alleen kijken naar deze partij, maar ook iets terugkijken. Zijn er nog meer stromen die we moeten onderzoeken? Als we dat weten, kunnen we effectief maatregelen nemen.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Ik val in herhaling, want ook in mijn eerste termijn heb ik gesproken over lessons learned. Welke lessen trek je hieruit om de gaten beter te dichten? Hoe borg je dit? De staatssecretaris zegt dat er meerdere fouten zijn gemaakt. Juist in dit soort ketens zitten heel veel risico's. Daarom moet je de ketens misschien gewoon korter maken. Dan moet het maar niet via Antwerpen gaan, maar gewoon via de Nederlandse lijn.

Ten aanzien van de risicobeoordeling wil ik graag een rapport van de staatssecretaris met een antwoord op de vragen wat onderzocht is en hoe hij probeert de kans op risico's tot nul te reduceren.

De financiële afhandeling is volgens mij een chaos. De importeurs die grote aankopen hebben gedaan krijgen nu geen geld te zien. De boeren moeten hun zaken weer teruggeven. Dit moet heel overzichtelijk en netjes met de Kamer erbij worden afgehandeld.

Staatssecretaris **Bleker**: Voorzitter. Het lijkt mij heel goed dat ik van de precieze gang van zaken, de stand van zaken en de afhandeling nog voor de kerst in een aparte brief een actueel beeld geef. Daarbij speelt een aantal dingen. Ik snap de zorgen. Die zorgen heb ik ook. Daarom heb ik ook vergaande maatregelen getroffen om dit te onderzoeken.

De **voorzitter**: Excuus voor de onderbreking, staatssecretaris, maar u hebt een brief toegezegd. Wanneer komt die precies? Ik kan me voorstellen dat de Kamer hier misschien nog een uitspraak over wil doen. Wij willen die brief dus voor aankomende woensdag 12.00 uur.

Staatssecretaris **Bleker**: Dat is goed. Het risico, zoals mevrouw Van Veldhoven dat aangaf, is er de reden voor dat de onderzoeksmaatregelen zijn ingesteld. We kunnen de Kamer in de brief informeren over de uitslagen op dat moment.

Ik begin even met het begin. Stro dat Europa binnenkomt in bijvoorbeeld Antwerpen, kan de Nederlandse, Duitse en andere Europese markt op. De nVWA en de Nederlandse douane hebben daarin geen rol. Het kan gewoon normaal de markt op. Dat is de normale situatie. Of het in Rotterdam, Antwerpen of Bremen aankomt, de douane dient ter plekke vast te stellen dat het om een product uit een land gaat dat niet in Europa mag komen. Dat is het begin van het verhaal.

Vervolgens zijn hier twee bijzonderheden aan de orde. De eerste is dat de importeur veel eerder, namelijk op 5 oktober, aan de nVWA heeft gevraagd of de levering was toegestaan. Daar is geen goed antwoord op gekomen, want het antwoord had moeten zijn dat er geen fytosanitair onderzoek nodig was, omdat het spul helemaal niet toegestaan is op Europese bodem. Dat het vervolgens wel op Europese bodem is gekomen, is weer een tweede bijzonderheid. De Nederlandse douane heeft namelijk een inspectie gedaan. Daarbij is vastgesteld dat hetzelfde spul, waarover eerder werd gevraagd of het wel mocht en of er een fytosanitair onderzoek voor nodig was, wel op Europese en Nederlandse bodem is gekomen. Vervolgens is er gehandeld.

Er is dus sprake geweest van twee echte fouten. De import van het stro uit een derde land naar Europa was een fout van de Belgische autoriteiten. Daarnaast is het foute antwoord gegeven op de vraag die 5 oktober is gesteld. Daarop had namelijk niet moeten worden geantwoord dat een fytosanitair onderzoek onnodig was, maar dat dit spul helemaal niet op Europese bodem mag komen. Dat is het verhaal.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Ik heb een korte vraag over de werking van de interne markt op dit punt. Is het logisch dat die vraag werd gesteld aan de Nederlandse nVWA, als de importeur voorziet om het in België in te voeren?

Staatssecretaris **Bleker**: De overheid zou misschien kunnen zeggen dat je dat aan de douane of aan de Belgen moet vragen, maar als de vraag aan de nVWA wordt gesteld moet zij wel het goede antwoord geven.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): De reden dat ik de vraag stel, is dat het makkelijker is om dit soort dubbele fouten te voorkomen als er meteen aan de poort de juiste vragen worden gesteld en mensen verplicht zijn om die vragen aan de poort te stellen. Dan is ook duidelijker wie je aansprakelijk kunt stellen als de poort niet correct dicht wordt gehouden. Misschien is het iets om in Europees verband aan te kaarten.

Staatssecretaris **Bleker**: De vraag was: is er een fytosanitair onderzoek nodig? Dat een importeur die vraag stelt aan de Nederlandse nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit vind ik terecht. Het antwoord dat daarop moest worden gegeven, is: «Nee, maar u meldt mij dat het uit Turkije komt. Dan moet ik u melden dat het Nederland, of eigenlijk Europa, niet in mag.» Je mag verwachten van een specialist dat hij niet alleen antwoord geeft over zijn eigen specialisme, maar ook zegt dat er weliswaar helemaal geen onderzoek nodig is, maar dat het spul hier niet mag komen.

De Kamer krijgt dus voor volgende week een nadere brief over de vraag hoe we dat doen. Er kunnen twee oorzaken zijn. Het kan een incident en een individuele fout zijn. Dat is ernstig genoeg, maar het kan ook iets met het functioneren van de loketfunctie van doen hebben. Dan is het meer een kwestie van organisatie en structuur en dan zullen we ernaar kijken. De Kamer krijgt dus voor woensdag 12.00 uur een brief over deze kwestie.

Ik spreek hier misschien op een wat minder verheven toon over dan enkele van de Kamerleden, maar ook ik heb er heel slecht van geslapen vanwege de vraag hoe dit kon uitpakken. Los van de fout die gemaakt is – daar kun je boos over worden en daar moet je maatregelen tegen treffen – is met name de vraag belangrijk wat de gevolgen zouden kunnen zijn. Het is hopen en bidden dat het geen impact heeft. Klaar.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Deze laatste woorden van de staatssecretaris zijn terecht. We weten namelijk niet of het impact zal hebben. De minister heeft nu 34 bedrijven bekeken, maar ik ga ervan uit dat het hopelijk goed gaat. Er wordt altijd gezegd dat men zo'n virus heel snel herkent. Als er nu nog maar 34 bedrijven bekeken zijn – er zijn ongeveer 100 bedrijven die stro hebben ontvangen – dan moeten de andere bedrijven zo snel mogelijk worden bekeken. Het heeft mij verbaasd dat er geen ruchtbaarheid is gegeven aan deze kwestie. Ik kan me voorstellen dat de staatssecretaris geen paniek wilde zaaien, maar als er een risico bestaat, weet de buurman met zijn koeien dus niet wat voor gevolgen dat kan hebben. Daaraan hebben we niets gedaan. In het verleden blokkeerden we alles direct. Ik kan me dus voorstellen dat je het voorzichtig behandelt, maar hieraan zit wel een heel groot risico vast.

Staatssecretaris **Bleker**: Laat ik duidelijk zijn: onze specialisten schatten de kans heel klein dat er insleep is. Die kans bestaat echter wel. Als de kans werkelijkheid zou worden, dan zouden de gevolgen groot zijn.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Heel groot.

Staatssecretaris **Bleker**: De helft van de dieren is nu onderzocht. Die helft is goed. Voor de kerst is de totale populatie onderzocht. Als de kans zo klein is, dan vind ik het te ver gaan om bedrijven bijvoorbeeld af te sluiten. De bedrijven zijn allemaal geïnformeerd. Ik hoop tot de laatste test dat het goed zit.

De heer **Koopmans** (CDA): Hopen en bidden is prima, maar ik heb gewoon twijfels over de slagvaardigheid. Het heeft allemaal veel te lang geduurd. Vanaf het eerste moment dat de diensten ervan wisten tot het moment van vandaag is er naar mijn mening te traag gewerkt. Ik vind dat de staatssecretaris moet erkennen dat dit sneller moet, omdat de risico's bij dit soort zaken veel te groot zijn voor ondernemers en dus ook voor de Nederlandse economie. Dus nog een keer: ik hoor graag de erkenning dat het sneller moet en had gemoeten.

Staatssecretaris **Bleker**: Van 15 november tot 9 december, toen de actie in gang is gezet, is twee à drie weken. Dat vind ik ook te lang. Dat erken ik dus.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Graus ook is aangeschoven. Er was een misverstand.

De heer **Graus** (PVV): Ik zat in de Suze Groenewegzaal. Zo stond het in de agenda. Nu we toch hier samen zijn, heb ik het verzoek aan de commissie om voortaan als er iets wijzigt dit even per sms door te geven. De leden weten immers dat Kamerleden e-mailbombardementen krijgen. Eén persoon verzint een of andere onzinnige mail; die wordt dan 100 keer gecopy-pastet. Ga daar maar eens een mailtje van een griffier uit zoeken!

De **voorzitter**: Er is wel ge-sms't, maar naar een fractiegenoot van u. Wij hadden het ook direct naar u moeten doen. Dat gaat de volgende keer goed. Ik denk dat ook de bijdrage die u had willen doen, door uw collega's uitstekend is verwoord.

De heer **Graus** (PVV): Ik ben bijgepraat door de heer Koopmans; ik sluit me aan bij de anderen.

De **voorzitter**: Volgende week woensdag krijgen wij voor 12.00 uur de brief van de staatssecretaris. De leden kunnen dan nog bekijken of zij daar andere conclusies aan verbinden. Dat hoor ik dan wel.

De heer **Koopmans** (CDA): Ik ga die brief eens heel goed lezen. Ik wil daar wel de sfeer in proeven dat de staatssecretaris zijn diensten voortaan op scherp heeft staan. Als dat niet zo is, kan dat een reden zijn voor een motie.

De **voorzitter**: Dat kan altijd, maar dat kunt u pas na woensdag bepalen.